

PIRMĀ DAĻA

I

MARSEĻA

Februāra 24. dienā, 1815. gadā, sargu namā “*Notre-Dame de la Garde*” tika padots signāls par trīsmastu kuģa “Faraons” pienākšanu, kurš atpeldējis no Smirnas, Triestes un Neapoles.

Pēc paraduma krasta locis jeb kuģa vedējs tūdaļ devās no ostas, pabrauca garām Ifas pilij un piestāja pie kuģa starp Moržionas ragu un Rionas salu.

Tūdaļ arī Sv. Jāņa ostmala pildījās ar ziņkārīgajiem, jo kuģa pienākšana Marselā nozīmē svarīgu notikumu, it sevišķi vēl, kad pienāk tāds kuģis kā “Faraons”, kurš uzbūvēts, uztakelēts, piekrauts ar precēm pašas Marselā kuģu būvētavās senajā Fokejā un pieder vietējam kuģu īpašniekam jeb armatoram.

Tikmēr kuģis pienāca tuvāk; tas bija izbraucis cauri licim starp Kalasarenas un Žarosas salām, kuras cēlušās no zemestrīces, bija tad apgājis apkārt Pompejai un tuvojās, tā likās, tik lēni un skumīgi, ka ziņkārīgie krastmalā ar to instinktu, kas pareģo nelaimi, cits citam vaicāja, kāds ļaunums gan varētu būt noticis kuģim. Tomēr kuģniecības lietpratēji redzēja, ka, ja arī kāda liksta gadījies, tad taču ne pašam kuģim, jo tas pienāca droši, izveicīgas rokas vadīts: enkurs tika izmests, viss kārtīgi sarīkots, un blakus locim, kas gatavojās ievest “Faraonu” pa šauro Marselā ostas ieeju, stāvēja jauns cilvēks uzmanīgu skatienu, kurš ievēroja katru kustību un skaļi atkārtoja katru bocmaņa pavēli.

Nonoteiktais nemiers, kas valdīja ļaužu pūlī, it sevišķi bija pārņēmis vienu no skatītājiem; viņš nespēja vairs ilgāk nociesties, devās kādā no laiviņām un lika braukt pretim “Faraonam”.

Kad jaunais kuģinieks bija ieraudzījis šo cilvēku piebraucam, viņš atvirzījās no loča un cepuri rokā sagaidīja piebraucēju.

Jaunais kuģinieks bija gadu astoņpadsmit līdz divdesmit vecs jauneklis, liels no auguma, kalsnējs, skaistām, melnām acīm un sprogainiem matiem; viss viņa stāvs izdvesa mieru un noteiktību, kāda piemīt ļaudīm, kas paraduši no mazām dienām cīnīties ar briesmām.

– Ā, jūs tas esat, Dantes! – iesaucās cilvēks laivā. – Kas ir noticis, un kādēļ šis skumīgais izskats uz kuģa?

– Liela nelaime, – atteica Dantess, – liela nelaime, sevišķi man: pie Čivitavekijas¹ mēs pazaudējām labo kapteini Leklēru.

– Bet kuģa krava? – jautāja kuģa īpašnieks.

– Krava ir laimīgi pienākusi, Moreļa kungs, un, es ceru, jūs būsiet šinī ziņā pilnā mierā; bet mūsu nabaga kapteinis Leklērs...

– Kas ar viņu noticis? – jautāja kuģa īpašnieks, jau manāmi nomierinājies, ka preču krava sveika. – Kas noticis ar labo kapteini?

– Viņš nomiris.

– Vai jūrā iekritis?

– Nē, viņš nomira no nervu iekaisuma un beidzamā laikā briesmīgi cieta. – Tad, pagriezdamies pret kuģa ļaudīm, viņš sauca:

– Ē! Katrs savā vietā! Izmetiet enkuru!

Ļaudis izpildīja pavēli.

Jaunais cilvēks vienaldzīgi palūkojās uz kuģinieku rīkošanos un, redzēdams, ka pavēle tiek kārtīgi izpildīta, atgriezās atkal atpakaļ pie kuģa īpašnieka.

– Kā tad tas ar viņu notika? – kuģa īpašnieks turpināja pārtraukto sarunu.

– Ak Dievs, gluži negaidot; pēc ilgas sarunas ar ostas priekšnieku Neapolē kapteinis Leklērs atstāja šo pilsētu, otru dienu sasirga ar drudzi un pēc trim dienām bija jau miris...

– Mēs sarīkojām parastas bēres, un kapteinis guļ, savā kuģa sedzenē ietīts, ar trīsdesmit sešas mārciņas smagām lielgabalu lodēm pie kājām un galvas nogremdēts Eldžilio salas tuvumā. Mēs atvedām viņa atraitei viņa goda leģiona krustu un zobenu. Bēdīgs liktenis, – turpināja jauneklis, skumji pasmaidīdams, – bēdīgs liktenis: desmit gadu karot pret angļiem, lai pēdīgi nomirtu kā visi ļaudis – savā gultā.

¹ Čivitavekija – ostas pilsēta pie Tibras upes iztekas.

– Ko nu darīt, Edmon, – atteica kuģa īpašnieks, kurš, kā likās, tika arvien mierīgāks un priecīgāks, – mēs visi esam mirstīgi, un tā jau pieņākas, ka vecie dod vietu jaunajiem, citādi jau nebūtu uz priekšu virzīšanās; un, tiklīdz jūs man apgalvojat, ka kuģa krava...

– Krava ir vislabākā kārtībā, Moreļa kungs, es par to esmu atbildīgs. Šis ir ceļojums, kurš atmetīs jums lielisku peļņu.

Tad jauneklis atkal uzsauca kuģa ļaudīm:

– Ievilk! Uzlīk sēru krāsas!

Pavēli izpildīja ar tādu žīgumu kā uz kara kuģa. Visas buras tika nolaistas, un kuģis gāja gandrīz nemanāmi, lēni uz priekšu.

– Tagad, ja jums patīk, uznāciet uz kuģa, Moreļa kungs, – teica Dantess, redzēdams kuģa īpašnieka nepacietību. – Lūk, tur jūsu aģents Danglārs iznāk no kajītes un dos jums visus paskaidrojumus, kādus vien jūs vēlaties. Man pašam jālūko, kā enkurs tiek nolaists un kā uzliet sēras.

Kuģa īpašnieks nelikās divreiz lūgties. Viņš sakāra kuģa virvju trespes, kuras viņam pameta Dantess, un ar kuģinieka veiklību sāka rāpties augšā gar kuģa apaļajām malām. Dantess tikmēr atgriezās uz savu vietu, atstādams sarunas vešanu tam, kuru viņš sauca par Danglāru.

Danglārs bija divdesmit piecus sešus gadus vecs, drūms cilvēks, glaimīgs pret augstākiem, rupjš pret zemākiem, un neviens no matrožiem un kuģa ļaudīm nevarēja viņu ieredzēt, kamēr Dantesu visi mīlēja; arī jau pašu Danglāra amatu – īpašnieka aģents – matroži ienīda.

– Vai jūs zināt jau par nelaimi, cienījamais Moreļa kungs? – vaicāja Danglārs.

– Jā, jā, nabaga kapteinis Leklērs! Viņš bija godavīrs!

– Un krietns jūrnieks, kurš vecs ticis starp debesīm un ūdeni, kāds taisni vajadzīgs, lai sargātu tik svarīgas un lielas firmas intereses, kāda ir Moreļa un dēla firma, – atteica Danglārs.

– Bet, – sacīja Morelis, ar acīm sekodams Dantesam, kurš meklēja pēc labas pietājamās vietas ostā, – bet man liekas, ka nav vajadzīgs būt tik vecam jūrniekam, kā jūs sakāt, Danglār, lai zinātu savu amatu, un, lūk, tur mūsu draugs Edmons izpilda savus pienākumus kā cilvēks, kuram nav jāprasa padoms no citiem.

– Jā, – teica Danglārs, pamezdams naida pilnu skatienu uz Dantesa pusi, – viņš ir gan jauns un nešaubās par savām spējām. Tikko nomira kapteinis, viņš tūdaļ sagrāba kuģa vadību savās rokās, ne ar vienu

neaprunādamies, un nokavējās divas dienas Elbas salā, nebraukdams taisni šurp.

– Kuģa komandēšana, – teica Morelis, – bija viņa pienākums, jo viņš ir otrais kapteinis; bet kavēšanās uz Elbas salas ir kļūda, ja vien kuģis nebija jālabo.

– Kuģis tikpat vesels kā es. Viņam tikai gribējās pabūt uz cietzemes, tas ir viss iemesls.

– Dantes, – sauca Morelis, – panāciet šurp!

– Atvainojiet, – atbildēja Dantess, – pēc vienas minūtes es atnākšu, – un viņš turpināja rīkot kuģa ļaudis.

– Jūs redzat, – teica Danglārs, – viņš jau pilnīgi jūtas par kapteini.

– Tiešām, viņš arī ir kapteinis.

– Jā, pateicoties jūsu un jūsu kompanjona parakstam.

– Kādēļ tad viņu arī neatstāt tanī vietā? Viņš jauns, bet pietiekamā mērā lietpratējs.

Danglāra seja apmācās.

– Atvainojiet, – teica Edmons, – tagad kuģis izmetis enkuru un es esmu gatavs jums pakalpot. Jūs mani saucāt?

– Es gribēju jautāt – kādēļ jūs apstājāties pie Elbas?

– Lai izpildītu kapteiņa Leklēra pavēli, kurš pirms nāves nodeva man paketi aiznešanai maršalam Bertrānam.

– Vai jūs, Edmon, viņu redzējāt?

– Ko?

– Maršalu.

– Redzēju.

Morelis palūkojās apkārt un paveda Dantesu nomaļus, kamēr Danglārs atkāpās.

– Vai ķeizars vesels? – Morelis to jautāja ar manāmu interesi.

– Vesels, cik varēju noskārst.

– Tātad jūs viņu arī redzējāt?

– Viņš ienāca pie maršala, kad es tur biju.

– Tad jūs ar viņu runājāt? Ko viņš jums teica?

– Viņš izjautāja mani par kuģi, kad mēs došoties uz Marseļu, par ceļu, par kravu. Es domāju, ja kuģis būtu bijis bez kravas un es kuģa saimnieks, viņš būtu to man atpircis. Kad es atbildēju, ka esmu tikai leitnants un kuģis pieder Moreļa kungam, viņš teica: “Ā, es pazīstu Moreļu namu;

tie ir kuģu īpašnieki no dzimumu dzimumiem; viens Morelis kalpoja ar mani vienā pulkā, kad mans garnizons stāvēja Valensijā.”

– Tā ir taisnība! – iesaucās kuģa īpašnieks. – Tas ir Polikars Morelis, mans tēvocis, kurš tika par kapteini. Dantes, pasakiet manam tēvocim, ka ķeizars viņu piemin, un vecais gremža raudās kā bērns no prieka. Jūs ļoti labi darijāt, ka izpildījāt Leklēra pavēli un apstājāties Elbā, kaut gan jums varētu kaitēt, ja dabūtu zināt, ka jūs nodevāt paketi maršalam un runājāt ar ķeizaru.

– Es jau nezināju, kas bija paketē, – atteica Dantess. – Bet tur, lūk, nāk muitas un karantīnas ierēdņi, atvainojiet!...

– Ejiet, ejiet, mīļais Dantes!

Kad Dantess aizgāja, Danglārs atkal tuvojās Morelim.

– Dantess ir uz Leklēra pavēli piestājies pie Elbas, – teica Morelis.

– Jo labāk; nav jau patikami redzēt biedru, kurš nav izpildījis savu pienākumu. Bet jūs minējāt Leklēru – vai Dantess nodeva jums no viņa vēstuli?

– Nē. Vai tad viņam ir vēstule priekš manis?

– Es domāju, ka Leklērs deva Dantesam bez paketes vēl vēstuli, – atbildēja Danglārs.

– Par kādu paketi jūs runājat?

– Par to, kuru Dantess nodeva Portoferrajo.

– Kā jūs zināt, ka viņam bija jānodod pakete Portoferrajo?

Danglārs nosarka.

– Es gāju gar kajītes durvīm, – viņš teica, – un redzēju, ka Leklērs Dantesam nodeva paketi un vēstuli. Bet, lūdzu, nesakiet par to nekā Dantesam!

Te arī atnāca Dantess atpakaļ, un Danglārs aizgāja.

– Nu, mīļais Dantes, jūs esat jau brīvs. Darišanas aši pabeidzāt? – jautāja Morelis.

– Jā, es nodevu muitas ierēdņiem mūsu preču sarakstu un aizsūtīju kuģa papīrus ar kādu cilvēku līdz ostas priekšniekam.

– Tagad jums šeit nav vairs, ko darīt?

– Nē, viss kārtībā, – tas atbildēja, palūkodamies visapkārt.

– Tātad jūs varat ar mums nākt pusdienās? – aicināja Morelis.

– Lūgtu laipni atvainot; man pirms jāapmeklē tēvs. Tomēr es jums esmu ļoti pateicīgs par godu, ko jūs man parādāt.

– Taisnība, taisnība, mīlais Edmon! Es zinu, ka jūs esat labs dēls.
– Un... vai viņš ir vesels – mans tēvs? – kaunīgi jautāja Dantess.
– Es domāju gan, kaut gan neesmu viņa redzējis.
– Jā, viņš pastāvīgi sēž savā istabā.
– Tas, mazākais, pierāda, ka viņam, jums projām esot, nekā netrūka.
– Mans tēvs ir lepns, un, kaut arī viņam nekā nebūtu, viņš, izņemot Dievu, nekad nevienam nekā nelūgtu.

– Nu, pēc šī pirmā apciemojuma mēs ceram jūs vēl redzēt.
– Vēlreiz atvainojiet, bet man vēl priekšā kāds cits apciemojums, kurš manai sirdij nav mazāk dārgs.

– Ak, pareizi! Es aizmirsu, ka Katalānās vēl atrodas kāda būtne, kas jūs gaida tikpat nepacietīgi kā jūsu tēvs.

Dantess pasmaidīja.

– Un es, – sacīja kuģa īpašnieks, – nebūt nebrīnos vairs, ka viņa trīs reizes bija apprasīties pēc “Faraona”. Jums, Edmon, patiesi ir daiļa mīļākā!

– Tā nav mana mīļākā, – nopietni sacīja jaunais jūrnieks, – tā ir mana saderinātā.

– Tas bieži ir viens un tas pats, – atteica smaidīdams kuģa īpašnieks.

– Ne priekš mums, – atbildēja Dantess.

– Es jūs vairs negribu uzkavēt, – sacīja kuģa īpašnieks, – jūs visas manas darīšanas esat kārtīgi izvedis galā, tagad es jums dodu brīvas rokas priekš jūsu pašu darīšanām. Vai jums nevajag naudas?

– Nē, es dabūju algu par ceļojumu, tas ir, gandrīz par trim mēnešiem.

– Jūs esat ļoti taupīgs cilvēks, Edmon.

– Iedomājieties, ka man ir nabaga tēvs.

– Jā, jā, es zinu, jūs esat labs dēls; ejiet pie sava tēva; man arī ir dēls, un es dusmos uz to, kas manu dēlu pēc trīs mēnešu prombūtnes kavētu pie tēva steigties.

– Tātad jūs atļaujiet? – vaicāja jaunais cilvēks paklanīdamies.

– Jā, ja jums nekā nav, ko man sacīt.

– Nē.

– Vai kapteinis Leklērs mirdams jums neatstāja vēstuli priekš manis?

– Viņš vairs neespēja rakstīt; bet jūs man atgādinājāt, ka man jums jālūdz uz divām nedēļām atvaļinājums.

– Lai precētos?

– Vispirms jāapprecas un tad jābrauc uz Parīzi.

– Labi, labi, ņemiet sev laiku, cik vien vajadzīgs; kuģa izkraušana ilgs kādas sešas nedēļas, un mēs pirms trim mēnešiem ceļā nedosimies... Tikai pēc trim mēnešiem jums atkal jābūt vietā. “Faraons”, – turpināja kuģa īpašnieks, jaunajam cilvēkam uz pleca uzsizdams, – bez kapteiņa nevar izbraukt.

– Bez kapteiņa! – izsaucās Dantess priekā mirdzošām acīm. – Apdomājiet labi savus vārdus, tādēļ ka jūs esat uzminējis manas sirds slepenāko vēlēšanos. Vai jūs tiešām gribat mani iecelt par “Faraona” kapteini?

– Ja es būtu viens pats, es jums stieptu tūlīt pretim roku, mīlais Dantes, un teiktu: “Lieta darīta!” Bet jūs zināt, ka man ir biedrs; tomēr pa pusei jau tā ir, tādēļ ka jums no divām balsīm jau ir viena. Paļaujieties uz mani! Es darīšu, ko spēšu.

– Ak, – izsaucās jaunais jūrnieks ar asarām acīs, satverdams kuģa īpašnieka roku, – pateicos jums sava tēva un Mercedeses vārdā!

– Labi, labi, Edmon! Ejjiet pie sava tēva, ejjiet pie Mercedeses un tad atnāciet pie manis!

– Vai jūs negribat, lai es jūs novedu krastā?

– Nē, pateicos; es palikšu šeit, lai ar Danglāru savestu rēķinus kārtībā. Vai jūs ar viņu bijāt mierā pa ceļojuma laiku?

– Kā biedrs viņš man nepatīk, jo viņš, man šķiet, nemīl mani no tā laika, kad es biju tik aplams kādas ķildas dēļ likt viņam priekšā uz desmit minūtēm apstāties Monte-Kristo salā, kur izbeigt ķildu; viņam bija tiesības atsāties no šī priekšlikuma, kuru es pats nožēloju. Bet, ja jūs vaicājat man par viņu kā kasieri, tad es nekā ļauna nevaru sacīt un jūs būsiet mierā ar to, kā viņš visu ir nokārtojis.

– Bet, ja jūs būtu “Faraona” kapteinis, – jautāja Morelis, – vai tad jūs atstātu viņu vietā?

– Vai nu es esmu kapteinis, vai leitnants, – atbildēja Dantess, – bet visādā ziņā es izturēšos ar cienību pret tiem, kuri ir izpelnījušies kuģa īpašnieku uzticību.

– Labi, Dantes, es redzu, ka jūs esat katrā ziņā lāga vīrs. Es jūs ilgāk neaizturēšu; es redzu, jūs steigzaties.

– Jūs mani atvaļināt? – jautāja Dantess.

– Ejjiet vien.

- Vai atļaujāt ņemt jūsu laivu?
- Ņemiet.
- Uz redzēšanos! Tūkstošreiz paldies!
- Uz redzēšanos, Edmon, vēl daudz sekmju!

Jauneklis ielēca laivā, apsēdās pie stūres un lika piestāt pie Kanebjēra ielas. Divi matroži sāka airēt, un laiva ātri izlocījās starp tūkstoškuģiem, kuri bija sastājušies šaurajā ostas ieejā, kas bija atstāta divu kuģu rindu starpā.

Kuģa saimnieks smaidīdams sekoja viņam ar acīm, redzēja, ka viņš uzlēca uz krastmalas un pazuda ļaužu pūlī, kurš no pulksten pieciem rītā līdz deviņiem vakarā pilda šo slaveno Kanebjēra ielu; uz to jaunlaiku feniķieši ir lepni, ka gluži nopietni apgalvo: “Ja Parīzei būtu Kanebjēra iela, tad tā būtu maza Marseļa.”

Atgriezdamies Morelis ieraudzīja aiz sevis Danglāru, kas likās gaidām uz viņa pavēlēm, bet patiesībā sekoja ar acīm jaunajam kuģiniekam Dantesam.

Tikai vaibstos šiem abiem vīriem, kas sekoja jauneklī, bija lasāma liela starpība.

II TĒVS UN DĒLS

Dantess ašiem soļiem pārgāja pār Kanebjēra ielu, tad iegriezās Noaiļa ielā un uzmeklēja kādu mazu namu pa labi Meljāna alejā. Pa tumšām nama trepēm viņš uzkāpa ceturtajā stāvā un palika pie durvīm stāvot, roku pie krūtīm piespiedis. Šeit dzīvoja viņa vecais tēvs.

Ziņa par “Faraona” pienākšanu nebija vel sasniegusi sirmgalvi; drebošām rokām viņš apkopa puķes uz sava loga.

Piepeši viņš juta, ka stipras rokas viņu apskāva, un pazīstama balss iesaucās:

- Tētiņ, mīļais tētiņ!

Sirmgalvis iekliedzās un apgriezās. Ieraudzījis savu dēlu, viņš ieslīga viņa rokās bāls un trīcošs.

– Kas tev kait, mīlo tētiņ? – jauneklis nemierīgi jautāja. – Vai tu neesi slimis?

– Nē, nē, mans mīļais Edmon, mans dēls, mans bērns! Nē, bet es necerēju tevi šeit ieraudzīt, negaidītais prieks... Ak! Mans Dievs! Man liekas, ka mana pēdējā stundiņa klāt!

– Apmierinājies, tētiņ, tu dzīvosi, un mēs būsīm laimīgi.

– Bet kā tas būs? – prasīja sirmgalvis. – Vai tu mani vairs neatstāsi? Stāsti man par savu laimi!

– Lai Dievs man piedod, – sacīja jaunais cilvēks, – ka mana laime dibi-nāta uz veselas ģimenes nelaimi. Labais Leklērs nomira, un, kā Morelis man lika nomanīt, es ieņēmsu viņa vietu. Vai tu saproti, tētiņ, ko nozīmē divdesmit gadu vecam jau būt kapteinim ar simt luidoriem mēneša algas un bez tam vēl ar dažiem blakus ienākumiem? Vai tas nepārspēj visas cerības, kādas man, nabaga matrozim, varēja būt?

– Jā, mans dēls, tā tiešām ir necerēta laime.

– Es gribu, ka par pirmo naudu, kuru es dabūšu, jūs sev nopirktu mājiņu ar dārzu, kur jūs vārētu stādīt savas puķes... Bet kas ir, tētiņ? Jādomā, ka tu slimš?

Spēks atstāja nabaga sirmgalvi, un viņš atslīga atpakaļ.

– Glāzi vīna, tētiņ, – sacīja jaunais cilvēks, – tas jūs atdzīvinās. Kur jums ir vīns?

– Pateicos, nemeklē! – sacīja sirmgalvis, izstiepdams roku.

– Nē, nē, tētiņ, sakiet man, kur tas atrodas! – Un viņš atvēra divus trīs skapjus.

– Velti... – sacīja sirmgalvis. – Vīna nav.

– Kā nav? – izsaucās Dantess, nobālējams un raudzīdamies drīz uz sirmgalvja iekritušajiem vaigiem, drīz uz tukšajiem skapjiem. – Kādēļ nav vīna? Vai jums pietrūka naudas?

– Man nekā netrūka, tādēļ ka tu atkal esi pie manis, – sacīja sirmgalvis.

– Tomēr, – sacīja Dantess, noslaucīdams baiļu sviedrus, – es jums priekš trim mēnešiem, kad devos ceļā, atstāju divi simti franku.

– Jā, jā, Edmon, bet tu, projām braukdams, aizmirsi par mazo parādu kaimiņam Kadrusam! Viņš man to atgādināja un piedraudēja, ka, ja es nemaksāšot, tad viņš griezīšoties pie Moreļa. Tad tu nu saproti. Es bijos, ka tas tev nekaitētu, un...

– Un atdevāt viņam divi simti franku, kurus es jums atstāju?

Sirmgalvis pamāja ar galvu.

– Un pārtikāt visus trīs mēnešus no sešdesmit frankiem? – čukstēja Dantess.

– Tu zini, ka man maz vajag, – sacīja sirmgalvis.

– Ak Dievs, ak Dievs! – izsaucās Edmons, nokrizdams viņa priekšā uz ceļiem.

– Tagad tu esi pie manis un viss ir aizmirsts.

Šinī acumirkli durvīs parādījās melna galva – tas bija kaimiņš Kad-russ. Viņš bija ap divdesmit piecus gadus vecs un turēja rokā kādu drēbes gabalu, kuru tas bija iesācis šūt.

– Ā, Edmon, jūs arī esat pārceļojis!

– Kā redzat, kaimiņ, esmu gatavs jums būt palīdzīgs katrā gadījumā, – ar neslēptu vēsumu atteica Edmons.

– Pateicos, pateicos, man nav citu palīdzības vajadzīgs, drīzāk citiem vajadzīga mana palīdzība. – Dantess sakustējās.

– Es to nezīmēju uz tevi, Edmon, tu no manis naudu ņēmi un atkal atdevi. Tas notiek starp labākajiem kaimiņiem. Mēs tagad esam līdzīgi.

– Mēs arvien jūtamies parādniēki tiem, kuri mums labu darījuši, – sacīja Dantess.

– Ko nu par to vairs runāt! Kas pagājis, pagājis. Runāsim labāk par tavu pārbraukšanu. Es biju aizgājis uz ostu apskatīt drēbes un satiku tur draugu Danglāru. Viņš man stāstīja, ka Morelis tevi ļoti labi ieredzot.

– Morelis tiešām izturas pret mani ļoti tēvišķīgi.

– Es dzirdēju arī, ka viņš tevi uz pusdienām ielūdzis. Tas bija neprātīgi, ka tu atsacījies.

– Ko? Atteicies no pusdienām? – izsaucās sirmgalvis. – Tad viņš tevi ielūdza uz pusdienām?

– Jā, tētiņ, – atteica Edmons, smaidīdams par viņa izbrīnīšanos.

– Kādēļ tu atteicies? – prasīja tēvs.

– Lai ātrāk steigtos pie jums.

– Tas labajam Morelim laikam nepatika, – sacīja Kad-russ. – Kad grib kļūt par kapteini, nevajag runāt pretim savam priekšniekam.

– Es viņam izskaidroju, kādi man iemesli, un viņš tos saprata.

– Vajag arī prast glaimot savam priekšniekam, ja grib kļūt par kapteini.

– Es ceru arī bez tā kļūt par kapteini.

– Jo labāk. Tavi vecie draugi par to priecāsies. Un es zinu, kas vēl par to priecāsies.

– Mercedese! – izsaucās sirmgalvis.

– Jā, tētiņ, – teica Dantess, – es tagad, apraudzījis jūs, gribu iet pie viņas uz Katalānām.

– Ej vien, dēls, – teica sirmgalvis, – lai Dievs tevi apsvētī ar tādu sievu, ar kādu dēlu viņš mani apsvētījis.

– Sievu! – izsaucās Kadruss. – Vai jau tiktāl domājat? Viņa vēl nav tā sieva.

– Vēl nav, bet drīz vien var kļūt, – piezīmēja Edmons.

– Tu dari labi, tā steigdamies, – sacīja Kadruss.

– Kādēļ?

– Nu, Mercedese ir smuka meitene. Tādām ir daudz pielūdēju un bagāti precinieki. Bet tu jau drīz būsi kapteinis, un tad viņa, protams, tev neatteiks.

– Ko tas nozīmē, – sacīja Dantess, grūti apslēpdams savu nemieru, – ka es tieku par kapteini. Es domāju, viņa man paliks uzticīga, vai esmu kapteinis vai neesmu.

– Jo labāk, jo labāk, – sacīja Kadruss. – Tomēr nezaudē laiku un ej viņu apciemot, un pastāsti par savām cerībām.

– Es eju, – atbildēja Edmons.

Viņš apkampa tēvu, pameta Kadrusam ar galvu un aizgāja.

Kadruss vēl kādu brīdi sarunājās ar veco Dantesu, tad atvadījās un steidzās pie Danglāra, kurš viņu gaidīja uz Senaki ielas stūra.

– Nu? – vaicāja Danglārs. – Vai tu viņu satiki?

– Es tikko no viņa nāku, – atbildēja Kadruss.

– Vai viņš tev stāstīja par savām cerībām uz kapteiņa vietu?

– Viņš izturas, it kā jau būtu kapteinis.

– Hm! Vēl viņš par to nav ticis.

– Labi būtu gan, ja viņš par to nekļūtu, citādi jau nemaz vairs nevarēs viņam tuvoties.

– Ja mēs gribam, viņš paliks tas pats, kas viņš tagad ir, un varbūt vēl zemāk kritīs, – nomurmināja Danglārs.

– Ko tu saki?

– Neko. Es runāju pats ar sevi. Vai viņš arvien vel ir iemilējies skais-tajā katalānietē?

– Līdz neprātībai. Viņš aizgāja pie viņas. Bet, vai nu es ļoti maldos, vai viņam tur atgadīsies nepatikšanas.

– Kā tā?

– Ko tur stāstīt!

– Vai tu nemīli Dantesu?

– Es ārprātīgus cilvēkus nevaru ciest.

– Nu tad stāsti man vispirms, ko tu zini par šo katalānieti!

– Es nekā nevaru pierādīt, bet tik daudz tikai zinu, ka Mercedesi katreiz, kad tā iet pastaigāties, pavada jauns cilvēks slaika auguma, ar melnām acīm. Viņa to sauc par savu brālēnu.

– Tu teici, ka Dantess tagad aizgāja uz Katalānām?

– Viņš aizgāja jau priekš manas aiziešanas.

– Tad iesim uz to pusi un ieiesim kādā viesnīcā iedzert glāzi alus, kamēr dabūjam par viņiem ziņas.

– Bet kas mums tās dos?

– Mēs sēdēsim, kur Dantesam jāiet garām, un no viņa sejas visu nolasisim.

– Labi, iesim, – sacīja Kadruss. – Bet vai tu maksāsi?

– Protams, – atbildēja Dānglārs.

Un viņi ātriem soļiem devās uz apzīmēto vietu. Tur nonākuši, viņi apsūtīja pudeli vīna.

Pamfila tēvs viņiem pastāstīja, ka tas Dantesu jau piecas minūtes pirms viņu atnākšanas bija redzējis garām ejam.

Pārliecināti, ka Dantess aizgājis uz Katalānām, viņi apsēdās brokastot zem zaļiem kokiem, kuros jautri dziedāja pavasara putniņi.

III

KATALĀNĀS

Pāris simt soļu atstatu no tās vietas, kur biedri, ausis un acis vaļā turēdami, iebaudīja vīnu, atradās Katalānu ciema pakalns.

Mēs lasītāju vedam pa šī ciema vienīgo ielu uz kādu sakritušu, dzelteni nokrāsotu māju.

Skaista, jauna meitene ar melni spīdošiem matiem un tikpat tumšām acīm stāvēja pie loga un saviem skaistajiem, slajajiem pirkstiem plūkāja

puķu lapas. Viņas rokas drebēja aiz nepacietības, un viņas mazā, skaistā kājiņa spēra pret grīdu.

Trīs soļus atstatu no viņas sēdēja krēslā jauns cilvēks, divdesmit divus gadus vecs, un skatījās uz viņu. Viņa skatienā atspoguļojās nemiers un nicināšana, viņa acis likās kaut ko iekārojam, bet zem meitenes ciešā un asā skatiena viņš tās nolaida.

– Nu, Mercedese, – sacīja jaunais cilvēks, – Lieldienas tuvojas, jāsāk domāt par kāzām, vai ne? Atbildiet!

– Es jums jau simtreiz esmu atbildējusi, Fernān!

– Bet atkārtojiet vēlreiz, es jūs lūdzu, lai es pilnīgi nāktu pie pārliecības. Sakiet man vēlreiz, ka jūs atraidāt manu mīlu, kurai piekrit jūsu māte. Ak Dievs! Desmit gadu sapņot, ka jūs reiz būsiet manējā, Mercedese, un šo cerību zaudēt, kura bija manas dzīves vienīgais mērķis!

– Mazākais, es jūsu cerību nepabalstīju, Fernān, jūs man nevarat pārmet, ka es ar jums kaut cik būtu koķetējusi. Arvien jums esmu teikusi: “Mīlu jūs kā brāli, bet neprasiet no manis nekā cita, tādēļ ka mana sirds pieder citam.” Vai es jums arvien par to nerunāju, Fernān?

– To es it labi zinu, – atteica jaunais cilvēks. – Jūs bijāt auksta pret mani līdz cietsirdībai. Bet vai jūs esat aizmirsusi, ka Katalānās laulība savēju starpā ir svēts likums?

– Jūs maldāties, Fernān, tas nav likums, tā ir tikai paraža. Nesauciet šo paražu sev palīgā! Jūs aizmirstat arī, Fernān, ka jūs katru acumirkli varat tikt iesaukts karaklausībā. Ko jūs, kareivis būdams, iesāktu ar mani, nabaga meiteni, kura jums nekā nevar pūrā atnest līdzī? Un jūs pats neesat bagāts, jums vajag mantas un laimes.

– Ja jūs mani milētu, Mercedese, es sev iekarotu laimi. Es tad drīz vien kļūtu bagāts. Es varētu palielināt savu zivju veikalu vai iestāties kādā lielākā tirgotavā par komiju vai pats kļūt par tirgoni.

– To visu jūs tagad nevarat iesākt, Fernān, jūs esat kareivis un drīkstat tikai tādēļ uzturēties Katalānās, ka tagad nav kara. Palieliet, kā bijuši, par zvejnieku un nesapņojiet par augstām lietām, lai īstenība nebūtu jo rūgtāk sajūtama! Esiet mierā ar manu draudzību, es jums vairāk nevaru dot.

– Jums taisnība, Mercedese, es palikšu par jūrnieku. Es atmetīšu mūsu tēvu apģērbu, kuru jūs tā nicināt, un uzlikšu spožu cepuri, apvilksu

strīpainu kreklu un zilus svārkus ar enkuriem uz pogām. Es domāju, ka tāda apģērba vajag, lai jums patiktu.

– Ko jūs ar to gribat sacīt? – jautāja Mercedese, uzmezdama viņam stingru skatienu.

– Es gribu sacīt, Mercedese, ka jūs tādēļ esat tik stingra ar mani, ka jūs gaidāt kādu, kas tā ir apģērbies, kā es teicu. Bet tas, kuru jūs gaidāt, var būt nepastāvīgs, un, ja arī viņš ir pastāvīgs, tad tomēr jūra ir nepastāvīga.

– Fernān! – izsaucās Mercedese. – Es domāju, ka jūs esat labs, bet es esmu maldījusies. Fernān, jums ir ļauna sirds! Es jums arī negribu slēpt, es gaidu un mīlu to, par kuru jūs runājāt. Un, ja viņš neatgrieztos, tad tomēr es viņu neapvainotu tā kā jūs – par neuzticību, bet sacītu, ka viņš mira, mani mīlēdams.

Jaunais katalānietis no dusmām nobālēja.

– Es jūs saprotu, Fernān. Viņš jūsu priekšā ir vainīgs tādēļ, ka es viņu mīlu un ne jūs. Jūs savu katalāniešu nazi krustosiet ar viņa zobenu, bet ko jūs ar to iegūsiet? Jūs tādā gadījumā pavisam zaudēsiet manu draudzību un es jūs nīdīšu. Bet bez tam, – viņa piemetināja ar asarām acīs, – pagaidiet, Fernān, jūs nupat ko teicāt: jūra esot neuzticīga. Ir jau četri mēneši pagājuši, kopš es viņu gaidu, un pa to laiku ir bijušas daudzas vētras.

Fernāns pret meitenes asarām palika vienaldzīgs. Un tomēr viņš par šīm asarām būtu atdevis savas sirds asinis, ja tās būtu tecējušas.

Viņš piecēlās un staigāja pa istabu. Tad tas ar drūmu skatienu, rokas savilcis dūrēs, nostājās Mercedeses priekšā.

– Mercedese, – viņš uzprasīja, – sakiet man vēlreiz, vai esat galīgi apdomājusies!

– Es mīlu Edmonu Dantesu, – atbildēja auksti jaunā meitene, – un neviens cits kā viņš būs mans laulāts draugs.

– Un jūs arvien viņu mīlēsiet?

– Kamēr vien dzīvošu.

Fernāns izmisis nolaida galvu, no viņa krūtīm izlauzās nopūtai līdzīga elsošana.

– Bet ja nu viņš būtu miris? – viņš jautāja.

– Tad arī es mirtu.

– Un ja viņš būtu jūs aizmirsis?

– Mercedesē! – sauca kāda jautra balsis laukā. – Mercedesē!
Jaunā meitene uzlēca no krēsla un steidzās uz durvīm, iekliegdamās:
– Edmon, Edmon!

Fernāns sarāvās, it kā čūskas dzelts.

Edmons un Mercedesē apkampās. Karstā Marseļas saule, spieždamās caur durvīm, apspīdēja viņus ar saviem zelta stariem. Viņi ir aizmirsuši visu pasauli no neizsakāma prieka.

Piepeši Edmons ieraudzīja drūmā Fernāna stāvu, kura ēna attēlojās uz sienas. Viņš redzēja, ka šī ēna kustējās un it kā neviļus pielika roku pie naža, kas karājās pie jostas.

– Ak, atvainojiet! – sacīja Dantess. – Es neievēroju, ka mēs esam trīs.

Pēc tam viņš, pret Mercedesē pagriezies, prasīja: – Kas tas ir?

– Viņš būs mūsu labākais draugs, Dantes, tādēļ ka viņš ir mans draugs. Fernāns, mans brālēns, cilvēks, kuru es pēc jums visvairāk mīlu uz pasauli. Vai jūs viņu nepazīstat?

– Kā nu ne, – sacīja Edmons, jaunajam katalānietim draudzīgi roku pretim stiepdams.

Bet Fernāns šo draudzīgo pretimnākšanu neievēroja. Viņš palika kluss un nekustīgs kā marmora tēls.

Edmons uztraucies un drebēdams uzskatīja pirms Mercedesē, tad Fernānu.

Viņš saprata visu un nosarka aiz dūsmām.

– Es nebūtu tā pie jums steidzies, Mercedesē, – viņš sacīja, – ja es būtu zinājis, ka te priekšā sastapšu ienaidnieku.

– Ienaidnieku! – izsaucās Mercedesē, uzmezdama brālēnam dūsmīgu skatienu. – Ienaidnieks, tu saki, esot pie manis! Edmon! Ja es tā domātu, es paņemtu tevi aiz rokas un aizietu uz Marseļu, lai nekad vairs neatgrieztos atpakaļ savā mājā!

Fernāna acis uzzibsnīja.

– Un, ja tev notiktu kāda nelaime, Edmon, – viņa turpināja ar tādu aukstumu balsī, kas pierādīja Fernānam, ka viņa ir tā sirds dziļumos lasījusi visus noslēpumus, – un, ja tev notiktu kāda nelaime, es pirmā uzkāptu augstajā Moržionā un mestos no turienes lejā uz klintīm.

Fernāns briesmīgi nobāla.

– Bet tu aļojies, Edmon, šeit nav tev ienaidnieka; šeit ir tikai mans brālēns, kurš sniegs tev roku kā uzticīgs draugs.

Meitene palūkojās uz katalānieti, kurš, no šī skatiņa it kā apburts, tuvojās Edmonam un izstiepa savu roku tam pretim.

Viņa ienaids kā bezspēcīgs, kaut gan trakojošs vilnis sašķīda pret to varu, kādu pār viņu bija ieguvusi šī sieviete.

Bet, tikko viņš bija aizskāris Edmona roku, viņš sajuta, ka ir visu izdarījis, cik vien viņa spēkos, un metās no nama laukā.

– Ak! – kļiedza viņš, skrienot pa ielu, ar rokām saķēris galvu. – Kas izglābs, kas izpestīs mani no šī cilvēka?! Ak, bēdas, bēdas!

– Ē, katalāniet! Ē, Fernān! Kurp tad tā skrien? – iesaucās kāda balss.

Jaunais cilvēks piepeši apstājās un ieraudzīja Kadrusu un Danglāru, kuri sēdēja koku pavēnī pie glāzes vīna.

– Ko tu nenāc šurp? – teica Kadrus. – Vai tu tik ļoti steidzies, ka nevari sasveicināties ar saviem draugiem?

– Sevišķi vēl tad, kad pilna pudele stāv uz galda, – piemetināja Danglārs.

Fernāns it kā bez jēgas paskatījās uz viņiem un nekā neatbildēja.

– Viņš gluži kā prātu zaudējis, – teica Danglārs paklusi uz Kadrusu, piegrūzdams viņam ar celi. – Vai tik mēs neesam maldījušies un Dantess būs palicis uzvarētājs šinī sacensībā?

Kadruss vēlreiz pieaicināja Fernānu, kurš nu apstājās un, sviedrus no pieres slaucīdams, pienāca pie abiem sēdētājiem, kur koku vēsums viņu likās atspirdzinām un nomierinām viņa uztrauktās jūtas.

– Labdien! – viņš teica. – Jūs, kā likās, saucāt mani?

Un viņš vairāk pakrita nekā atsēdās uz sola, kas bija nostādīts pie galda.

– Es pasaucu tevi, jo tu skrēji kā ārpātīgs un es baidījos, ka tu neieskrien jūrā, – teica Kadrus smiedamies. – Velns lai parauj, kad ir draugi, tad tie nenoder tikai tam vien, lai piedāvātu glāzi vīna, bet arī lai atturētu no pārākas ūdens sarīšanās jūrā.

Fernāns tikai ievaidējās un lika galvai atslīgt uz rokām, kuras bija uz galda atspiedis.

– Nu, Fernān, – iesāka atkal Kadrus rupjā kārtā, kādā mazizglītoti ļaudis aiz ziņkārības mēdz aizmirst visu diplomātiju, – vai gribi, lai es tev saku, ka tu izskaties pēc padzīta mīlētāja?

Viņš šo zobgalību pavadīja skaļiem smiekliem.

– Ko nu! – iejaucās Danglārs. – Jauneklis, kam tāds spēcīgs augums, nav radīts atraidīta mīlētāja lomai.

– Paklausies tikai, kā viņš vaid, – atteica Kadruss. – Vai tu esi nevešels, Fernāns?

– Es esmu pilnīgi vesels, – teica Fernāns, dūres saņemdam un acu nepaceldams.

– Lūk nu, Danglār, – teica Kadruss, tam ar acīm pamezdam, – še tev ir mūsu Fernāns, labs un krietns katalānietis, viens no labākajiem Marseļas zvejniekiem. Viņš iemīlējies skaistā meitenē, kuru sauc par Mercedesi, bet, par nelaimi, skaistule, liekas, iemīlējusies “Faraona” leitnantā. Un, tā kā nu “Faraons” šodien ienāca ostā, tad... Vai tu nu saproti?

– Es nekā nesaprotu, – atteica Danglārs.

– Mūsu nabaga Fernāns dabūjis atvaļinājumu.

– Ko tur darīt? – teica Fernāns, paceldams galvu un lūkodamies uz Kadrusu kā cilvēks, kurš meklē, kur izgāzt savas dusmas. – Mercedese ne no viena nav atkarīga, viņa var mīlēt, kuru grib.

– Nu, kad tu tā domā, tad tā ir cita lieta, – teica Kadruss. – Es tevi biju turējis par katalānieti, un tie ir tādi ļaudis, kas nemīl ļaut uzvarēt sāncensim. Man pat tika teikts, ka Fernāns esot sevišķi briesmīgs atriebdamies.

Fernāns tikai nicīgi pasmējās.

– Iemīlējusies nekad nav briesmīgi.

– Nabaga puika! – teica Danglārs, izlikdamies nožēlojam jaunekli. – Ko tu, Kadrus, gribi no viņa? Viņš varbūt negaidīja, ka Dantess tik ātri pārnāks; varbūt domāja, ka tas ir miris vai Mercedesei neuzticīgs kļūvis. Tādas reizes ir jo sāpīgākās, kas nāk negaidītas.

– Nu, taisnību sakot, – iemeta starpā Kadruss, kurš no stiprā vīna jau sāka drusku reibt, – taisnību sakot, Fernāns nav vienīgais, kuram nepatīk Dantesa pārnākšana. Vai tā nav, Danglār?

– Jā, tu runā taisnību, un es gandrīz domāju, ka šī pārnākšana viņam nav gluži laimīga.

– Lai nu kā, – atteica Kadruss, ieliedams glāzi vīna Fernānam un arī sevi neaizmirdams, – lai nu kā, bet viņš precēs Mercedesi, skaistuli Mercedesi. Vismaz viņš tanī nolūkā ir pārnācis.

Tikmēr Danglārs lūkojās uz jauno cilvēku, uz kura sirdi Kadrusa vārds krita kā kausēts svins.

– Kad būs kāzas? – viņš jautāja.

– Ā! Kāzas vēl nav bijušas! – nočukstēja jauneklis.

– Vēl nav bijušas, bet būs. Tas ir tikpat droši kā tas, ka viņš tiks par “Faraona” kapteini. Vai nav tā, Danglār? – teica Kadruss.

Danglārs nodrebēja no šī negaidītā uzbrukuma un pagriezās pret Kadrusu, lai izpētītu viņu vaigā, vai šis spēriens bijis iepriekš apdomāts. Bet jau gluži apreibušā Kadrusa muļķīgajā sejā viņš nekā cita neredzēja kā vien skaudību.

– Nu, – teica viņš, pildīdams glāzes no jauna, – izdzersim uz kapteiņa Edmona Dantesa – skaistās katalānietes vīra – veselību!

Kadruss ar smagu roku pacēla savu glāzi pie mutes un to izdzēra vienā vilcienā, kamēr Fernāns savu glāzi sašķaidīja uz grīdas.

– Ē, ē, ē! – iesaucās Kadruss. – Ko es redzu tur uz pakalnes pret Katalānu pusi? Paskat tu, Fernān, tavas acis ir spodrākas. Es domāju, ka es sāku vāji redzēt, un vīns, kā tu zini, ir nodevīgs: gluži tā liekas, it kā divi iemīlējušies tur ietu blakus roku rokā. Lai Dievs pasarg! Viņi nedomā, ka kāds viņus redzētu, un nu bučojas!

Danglārs nepalaida nepamanītu nevienu Fernāna kustību; Fernāna seja bija redzami pārvērtusies.

– Vai jūs viņus pazīstat, Fernān?

– Jā, – tas atbildēja, – tie ir Mercedese un Edmons.

– Ā, lūk nu! – iesaucās Kadruss. – Un es viņus nepazīnu! Ē, Dantes! Ē! Skaistule! Panāciet taču šurp uz kādu brītiņu un pasakiet mums, kad būs jūsu kāzas, jo Fernāns mums to kautrējas pasacīt!

– Vai tu neklusēsi! – teica Danglārs, izlikdamies, it kā atturētu Kadrusu, kurš, kā jau piedzēris, nerimās un izbāza galvu no lapenes. – Pie-lūko, ka tu noturies uz kājām, un atstāj mierā mīlētājus. Raugies, kāds ir Fernāns, tas izturas gluži mierīgi. Ņem tu viņu par paraugu!

Varbūt Fernāns, sakaitināts līdz pēdējai pakāpei kā vērsis spāniešu arēnā, būtu meties virsū Edmonam, savam pretiniekam, jo bija jau piecēlies un it kā gatavojās uz cīņu, bet Mercedese smaidīdama pacēla galvu, un viņas spožais skatiens pamirdzēja. Piepeši Fernāns iegādājās viņas drauda, ka tā pati arī miršot, ja miršot Edmons, un bez spēka viņš atkrita solā atpakaļ.